

ΓΝΩΜΗ

Γιώργος Δουράκης

Ο Κέινς και η Αριστερά

Πολλοί συμφωνούν ότι πρόκειται για τον μεγαλύτερο (ίσως) οικονομολόγο όλων των εποχών. Οι αναλύσεις του αναφέρονται σχεδόν αποκλειστικά στο «εδώ και τώρα», αγνοώντας επιδεικτικά το απώτερο μέλλον. Όχι για λόγους ιδεολογίας ή ιδιοσυγκρασίας, αλλά για λόγους ανωτέρας βίας. Τον συγκλονίζει, βλέπετε, η ταραγμένη εποχή του Μεσοπολέμου και μοιραία θέτει ως στόχο ζωής την άμεση θεραπεία των δεινών της οικονομικής κρίσης. Γι' αυτό και ο τίτλος «Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος» (1936) – magnum opus του βρετανού οικονομολόγου – είναι κάπως παραπλανητικός. Στην πραγματικότητα δεν είναι Γενική Θεωρία, αλλά μια ειδική ως επί το πλείστον θεωρία για το πώς πρέπει να αντιμετωπίζονται οι οικονομικές κρίσεις.

Για τον Κέινς βασικό αίτιο των οικονομικών κρίσεων είναι παντού και πάντα η ανεπαρκής ζήτηση. Μπορεί να αντιλαμβάνεται την οικονομική δραστηριότητα ως ενότητα παραγωγής και κατανάλωσης, αλλά θεωρεί ότι η δυναμική εξισορρόπηση των δύο αυτών χώρων απαιτεί συστηματική κρατική παρέμβαση και διαχείριση της ζήτησης. Ο λόγος είναι απλός. Στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς η τεχνολογία εξασφαλίζει υψηλή παραγωγικότητα και δυνατότητες μαζικής παραγωγής, οι οποίες όμως δεν συνοδεύονται πάντα από αρκούντως υψηλή αγοραστική δύναμη και κατανάλωση.

Ο κείνσιανός κρατισμός δεν είναι αντιφιλελεύθερος. Στόχος του δεν είναι να ανατρέψει τον καπιταλισμό, αλλά να τον καταστήσει βιώσιμο, μπολιάζοντάς τον με σοσιαλιστικά στοιχεία (πλήρης απασχόληση, ικανοποιητικές αμοιβές, κοινωνικό κράτος). Η κοινωνική αυτή φιλοσοφία («λαϊκισμός», με τα σημερινά δεδομένα) δεν πηγάζει τόσο από την πίστη του Κέινς στις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας. Είναι προϊόν αναλυτικής οξυδέρκειας και οικονομικού πραγματισμού. Αντιλαμβάνεται ότι ο μισθός έχει διπλή υπόσταση και μάλιστα αντιφατική. Δεν είναι μόνο στοιχείο κόστους παραγωγής που πρέπει να συμπιέζεται, αλλά και αγοραστική δύναμη που πρέπει να ενισχύεται.

Στα χρόνια της κυριαρχίας του (1945-1980) αποτελούσε το βασικό εγκόλπιο της κυβερνώσας Κεντροαριστεράς. Την εποχή ωστόσο της παγκοσμιοποίησης η Σοσιαλδημοκρατία αποφάσισε να αλλάξει στρατόπεδο και να γίνει νεοφιλελεύθερη. Το κενό που άφησε η δεξιόστροφη αυτή μετατόπιση καλύφθηκε de facto από τα κόμματα της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Πράγματι τα προγράμματα του γερμανικού Die Linke, του γαλλικού Front de Gauche, του ΣΥΡΙΖΑ και του νεοσύστατου ισπανικού Podemos είναι μετριοπαθή κείνσιανά προγράμματα. Αλλά στη σημερινή εποχή του νεοφιλελεύθερου εξτρεμισμού οτιδήποτε μετριοπαθές ή μη αγοραίο χαρακτηρίζεται πάραυτα αντισυστημικό ή κομμουνιστικό. Στα μάτια των αφιονισμένων νεοφιλελευθέρων ο Τσίπρας είναι «κόκκινος», όπως και ο «κόκκινος Οσκαρ» (Λαφοντέν) ή ο «κόκκινος Μελανσόν». Κι όμως Λαφοντέν και Μελανσόν προέρχονται από τα σπλάχνα της ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας. Απλώς έμειναν πιστοί στις ιδέες τους.

Ένα είναι βέβαιο. Τις κείνσιανές πολιτικές που απαιτούνται σήμερα για να βγει η Ευρώπη από την οικονομική κρίση (επεκτατική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, μείωση χρεών) τις βρίσκει κανείς μόνο στα εκλογικά προγράμματα της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Δυστυχώς Σοσιαλδημοκρατία και Κεντροαριστερά εξακολουθούν να ομνύουν στο ολέθριο δόγμα της λιτότητας και των αυτορρυθμιζόμενων αγορών.

Ο κ. Γιώργος Δουράκης είναι αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ.

